

Bærekraftig forbruk

Bærekraftig forbruk handler om å finne praktiske løsninger på sosiale og økologiske skjevheter ved at alle handler mer ansvarlig. Bærekraftig forbruk henger sammen med produksjon og distribusjon, bruk og kasting av varer og tjenester. Det innebærer å tenke gjennom varenes livsløp på en ny måte. Målet er å sikre at basisbehovene for hele det globale samfunnet dekkes, at det sløses mindre og at vi unngår å skade miljøet.

Bærekraftig forbruk er et nødvendig ledd i en bærekraftig utvikling. Det er et spørsmål av aller største viktighet for FN.

Denne definisjonen er fremdeles bredt akseptert og stammer fra Brundtland-kommisjonens rapport fra 1987. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, Vår felles framtid, Tiden norsk forlag, 1987, s. 42.

"Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at framtidige generasjoner skal få dekket sine behov".

Å skape verktøy for endring er en oppgave for myndigheter, frivillige organisasjoner og næringslivet. Det er likevel avgjørende at forbrukere og enkeltpersoner overalt i verden presser på for å få de andre aktørene til å handle.

Dette er grunnen til at to FN-organer, UNESCO og UNEP, jobber sammen for å gjøre ungdom kjent med mulighetene som ligger i å velge en mer bærekraftig livsstil. De vil gi ungdommer muligheten til å bidra til viktige endringer ved å ta utgangspunkt i sin egen hverdag.

Alle definisjoner av bærekraftig forbruk legger vekt på at det i noen sammenhenger kan være nødvendig å forbruke mindre. Dette er likevel ikke alltid poenget. Det sentrale er at forbruket må bli annerledes og mer miljøeffektivt. Dessuten er det nødvendig med en omfordeling av mulighetene til å forbruke.

UNEP-DTIE drøfter spørsmålet om hva bærekraftig forbruk innebærer med eksperter fra alle verdensdeler. På SC-net, et forum for debatt og utveksling av informasjon, kan alle komme med sine bidrag. Se www.uneptie.org/sustain.

Begrepet "Faktor 10" stammer fra Wuppertal-instituttet i Tyskland. Forskere der kom på 1990-tallet fram til at det var nødvendig å redusere forbruket av ikke-fornybare materialer i verden til om lag halvparten av dagens nivå for å hindre økende miljøskader. Om denne halvparten dessuten skulle fordeles likelig på hele verdens befolkning et stykke inn i det 21. århundret, måtte materialforbruket per person i rike land reduseres med om lag en faktor 10, dvs. til en tiendedel. I andre studier fra samme institutt kom en til at forbruket av energi i Europa burde reduseres til om lag halvparten av dagens nivå. Faktor 4-begrepet knytter an til denne målsettingen. I en bok med samme navn hevdes det at rike land kan halvere energibruken og samtidig doble velferdsnivået.

Nordisk Ministerråd har fått laget en utredning der en så på mulighetene for å oppnå så store reduksjoner i ressursforbruket i nordiske land. Konklusjonen er at vi kan komme et stykke på veg med mer miljøeffektiv teknologi, men at vesentlige endringer i politiske virkemiddel og i forbrukernes atferd må til om vi skal klare det fullt ut.

Over to milliarder mennesker i verden trenger mer for å overleve:

"Mange mennesker i verden trenger å forbruke mer bare for å overleve. Mange andre trenger å foreta mer ansvarlige valg. Dette vil føre til at det trengs mindre ressurser og skapes mindre forurensning, mens vi likevel har mulighet til å møte de behovene og ønskene som menneskene i verden har."

UNEP, Youth and Sustainable Consumption, Nairobi/Pairs, oktober 1999.

En mulig tilnærming er Faktor 4 og Faktor 10. Faktor 4-begrepet er et uttrykk for at vi burde ha mulighet til å leve dobbelt så godt og likevel bruke bare halvparten så mye energi i løpet av noen tiår. Det vil si å minske energibruken i forhold til velstands nivået med en faktor fire. Faktor 10-begrepet knytter seg til forbruket av råvarer, som noen mener kan reduseres enda mer enn energiforbruket, dersom vi legger om til mer effektive produksjons- og forbruksmønstre. En slik omlegging er nødvendig i rike land om resten av verden også skal få en rettferdig tilgang på ressurser i det lange løpet.

Ernst von Weisäcker, Amory B. Lovins og L. Hunter Lovins. Factor Four: Doubling Wealth, Halving Resource Use. Earthscan Publications, UK 1998. Se også nettstedet til Faktor 10-instituttet: www.factor10-institute.org.

Begrepet bærekraftig forbruk er sammensatt, og det er ikke enkelt å gi en entydig definisjon. Mer om dette på:

www.uneptie.org/sustain

Etter de fleste definisjonene innebærer bærekraftig forbruk at

- ‡ menneskers grunnbehov blir oppfylt
- ‡ det fremmer en god livskvalitet gjennom en akseptabel levestandard
- ‡ ressurser fordeles mellom rike og fattige
- ‡ en handler med tanke på framtidige generasjoner
- ‡ forbruksvalg skjer ut fra et "vugge til grav"-perspektiv, der en tar hensyn til hele varens livsløp
- ‡ ressursbruk, avfall og forurensning reduseres til et minimum.

Kilde: Teaching and Learning for a Sustainable Future – a multi-media professional development programme, UNESCO 2001.

Det er mange måter å få samme eller større nytte ut av en gitt mengde råvarer på. De første datamaskinene fylte hele rom, og de første mobiltelefonene veide om lag 10 kg. Det gikk altså med mye større ressurser til å produsere dem enn til dagens utgaver, og likevel kunne de gjøre mye mindre.

To personer som leser samme avis eller blad etter hverandre, og to familier som deler på en plenklipper eller en båt, kan ha omtrent like stor glede av disse tingene som om de hadde kjøpt hver sin.

Å "krympe" varer er én måte å spare råvarer på – å dele på varene er en annen. Den første metoden avhenger mest av dem som produserer varene, den andre mest av forbrukerne. Hva annet kan man gjøre for å spare råvarer? Hvilke forslag har dere til tiltak, og hvem kan gjennomføre dem?

www.miljolare.no ‡ Hva ligger i uttrykket bærekraftig utvikling?

To aktiviteter er spesielt utviklet for å lære mer om bærekraftig utvikling:

- F Undersøke hva som ligger i uttrykket bærekraftig utvikling
- F Se hva statistikken sier om bærekraftig utvikling i Norge, sett i forhold til folks oppfatninger om utviklinga.

Se www.miljolare.no/bu.